

Közművelődési könyvtárak a kilencvenes években

Az Alpok-Adria Közösség és a könyvtárak

Szabó Imréné

1988 júniusában ünnepelte 10 éves fennállását a Keleti-Alpok térségében levő tartományok, régiók és köztársaságok munkaközössége, az Alpok-Adria Közösség. A benne résztvevő teljes jogú tagok és aktív megfigyelők köre - melyet Ausztria, Jugoszlávia, Magyarország, a Német Szövetségi Köztársaság és Olaszország egyes tartományai, köztársaságai, megyéi, autonóm területei alkotnak - az évek során kibővült. Legutóbb 1979 novemberében, a Comoban (Olaszország) tartott értekezleten Somogy és Zala megyét vették fel teljes jogú

tagnak (Győr-Sopron és Vas megyét már korábban), Baranya megye pedig megfigyelői státuszt kapott.

A Közösség tevékenysége és céljai az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia záróokmányával vannak összhangban és így európai érdekeket képviselnek, nagymértékben hozzájárulnak a határok nyitottságához, az emberek és gondolatok zavartalan cseréjéhez, a gazdasági, tudományos, kulturális együttműködés javításához.

A comói értekezlettel egyidőben, *1989. november 10-11-én* a Veneto tartománybeli *Schióban* először rendeztek nemzetközi könyvtáros tanácskozást "A közművelődési könyvtárak a kilencvenes években" címmel.

A konferencián - mely élvezte az IFLA figyelmét is - a 113 közművelődési könyvtári szakember közül 24 képviselte hivatalos meghívottként az Alpok-Adria Közösséget, Magyarország érintett megyéiből *Balázs Béla* (Zala), *Szita Ferenc* (Somogy), *Takács Miklós* (Vas) megyei könyvtárigazgatók és *Szabó Imréné* (Győr-Sopron) megyei könyvtárigazgató-helyettes vettek részt. Külön meghívás alapján a magyar küldöttségnek tagja volt *Gálné Jáger Márta* főelőadó (Somogy Megyei Tanács művelődési osztály) és *Pétervári András* igazgató (Pannon Agrártudományi Egyetem Központi Könyvtára, Keszthely).

A megnyitót *Antonio Cassuti* kulturális tanácsos, Schio város polgármester-helyettese tartotta. Az európai, ezen belül a közép-európai együttműködés fontosságáról beszélve hangsúlyozta, a kulturális együttműködés egyik legfontosabb csatornája a könyvtári szolgáltatások köre, amely a hagyományos tevékenységeken kívül a

korlátozások nélküli információáramlás letéteményese. Ennek értelmében fontos a Közösséghez tartozó közművelődési könyvtárak hatékony munkakapcsolatát megvalósítani.

A kétnapos rendezvény feladata a közművelődési könyvtárak fejlődési tendenciáinak, jövőbeni feladatainak és együttműködési lehetőségeinek elemzése volt. Első találkozó lévén, fontos helyet kapott a témák között az egymással szomszédos országrészek jelenlegi könyvtári tevékenységének kölcsönös megismertetése is.

Fejlődési tendenciák a közművelődési könyvtárak tevékenységében

Az első nap bevezető előadását Arthur Jones (Nagy-Britannia), az IFLA "Irányelvek a közművelődési könyvtárak számára" - munkacsoport elnöke tartotta az 1986-ban megjelentetett IFLA-irányelvek létrejöttéről és hasznosságáról.

Az előadás utáni kérdések és hozzászólások egy része a közkönyvtárak változó szerepére vonatkozott, arra, hogy nehézségek merülnek fel az információs központtá válás során, hogy ellentmondás van a térítési díjak bevezetése és az információhoz való szabad hozzáfutás lehetősége között. Másik része annak a véleménynek adott hangot, hogy fontos a szabályozás a könyvtárak részére. Ez bátorítást jelent, mintegy fogódzót, és főleg a kis könyvtárak számára lényeges, hogy milyen irányba léphetnek tovább. Többen a könyvtári törvényalkotás szükségességét fogalmazták meg legfőbb kívánalomként.

A hozzászólásokat referátumok követték. Felkérés alapján 16 szakember mondta el mintegy 10 perces kiselőadását. A felszólalások sorrendjében ismertetem, hogy az előadók mit tartottak a legfontosabbnak országuk közművelődési könyvtárugyében, hogy mit ítélték az előttük álló legsürgetőbb feladatoknak.

A Német Szövetségi Köztársaságot Ludwig Bichlmaier (Städtische Büchereien - Landshut, Bajorország) képviselte. Mondandóját azzal kezdte, hogy a Szövetségi Köztársaságban nincs könyvtári törvény. Bajorországban 1975-ben lépett hatályba a tartományi fejlesztési program, amely rögzíti, hogy a tartomány egészét behálózó különböző típusú és nagyságú tudományos és közművelődési könyvtáraknak mindennél egyformán kell biztosítani az irodalommal és az információval való ellátást. Felsorolta azokat a leglényegesebb területeket, amelyeket - az utolsó évek technikai és társadalmi fejlődését figyelembe véve - a közművelődési könyvtárak feladatainak megvalósítása érdekében erősíteni szükséges:

- a könyvnek, mint klasszikus ismerethordozónak a kiegészítése az audiovizuális és elektronikus médiával;
- szabad hozzáférhetőség az új médiákhoz és adatbankokhoz;
- a könyvtári tájékoztató szolgálat kiterjesztése átfogó információs szolgálattá;
- a kommunikáció, a tájékoztatás iránti igény felkeltése a megfelelő könyvtári helykialakítás és a médiák ösztönző hatású bemutatása által;
- az olvasási kultúra előmozdítása hatékony állományközvetítés és célirányos munka segítségével;

- a szociális könyvtári szolgáltatások kiépítése;
- a nyilvánosság irányába végzett munka javítása.

Kiemelte annak fontosságát, hogy az elektronikus adatfeldolgozás a kisebb könyvtárak számára is feltétel ahhoz, hogy minden fontos információforrást használni tudjanak, hogy minél inkább megkönnyítsék az irodalomhoz való hozzáférést és megrövidítsék a könyvtárközi kölcsönzés útját. Egyre nagyobb jelentősége lesz a helybeli információs szolgáltatásnak is, amely megköveteli az együttműködést más helyi tanácsadó szervekkel és intézetekkel.

A közművelődési könyvtár egész tevékenysége szerves alkotórésze a helyi kulturális munkának, kis településeken gyakran a kulturális központ. A hagyományos könyvtári tevékenységen kívül segítik pl. történeti műhelymunkák és helyi újságok készítését, támogatják a testvérvárosi kapcsolatok kialakítását, a műemlék- és környezetvédelmet, a várostervezést. Kapcsolatokat tartanak fenn az oktatás, a zenei élet, a színház- és filmművészet, a képzőművészet intézményeivel és képviselőivel. Erőteljesen megnőtt az igény a könyvtárak szociális szolgáltatásai iránt, ami nemcsak a dokumentumok házhoz szállítását, a különféle terápiás kezelések támogatását jelenti, hanem a mozgáskorlátozottak, a vakok és gyengénlátók számára egyaránt használható módon kiépített és átalakított könyvtárakat és szolgáltatásokat is.

Mind sürgetőbbé válik, hogy a külföldi állampolgároknak (áttelepülők, vendégmunkások) megfelelő művelődési lehetőséget kínáljanak, segítsék a hazai kultúrájuktól el nem szakadó beilleszkedésüket a német társadalomba.

A munkanélküliek speciális információs szükségleteit is messzemenően figyelembe kell venni a közművelődési könyvtárak állományának alakításakor.

Az új technológiák és munkamódszerek elterjedése, a kultúra jelentőségének másfajta mgítélése más keretfeltételeket teremt a könyvtárak '90-es évekbeli szerepéhez.

Olaszország részéről Anna Rosa *Rugliano* (Friaul-Julia-Venécia Autonóm Terület), Gaetano *Pezzoli* (Lombardia), Gianmario *Baldi* (Trentio - Dél-Tirol Tartomány) és Giorgio *Lotto* (Veneto Tartomány) ismertette saját területének elképzeléseit és a jelenlegi helyzetet.

Ők elsősorban a könyvtári gépesítés lehetőségeit, a várható technikai-technológiai fejlődés hatásait elemezték. Rámutattak, hogy a változások és az újítások általában helyi vagy szűkebb területi szinten valósulnak meg, a közművelődési könyvtárak szolgáltatásai automatizálására jelenleg egymástól függetlenül folytatnak kísérleteket. Hiányolták a legalább tartományi méretű technikai koordinációt, és az új területi törvények kidolgozásától várják ennek az igénynek a kielégítését.

Giorgio *Lotto* (Biblioteca civica di Schio - Schio) beszámolt arról, hogy több területen (pl. Venice, Padua, Vicenza környékén) már a 3000-5000 lakosú települések könyvtárai rendelkeznek a telefonon kívül másológéppel, elektromos írógéppel, néhánynak személyi számítógépe is van. Így lehetőség nyílik arra, hogy a katalógizálást, a bibliográfiai adatszolgáltatást automatizálják, az ISBD-rendszerű bibliográfiai leírást bevezessék.

Több város is megszervezte, hogy más könyvtárakat is kiszolgáljon. Néhány fő központból szolgáltatják az adatokat a kisebbek felé, személyi számítógépes prog-

ramokkal. Schio város környékén pl. 24 település könyvtára tartozik a rendszerbe. Nem egy városi könyvtárban a különböző adatbázisok igénybevételén kívül a CD-ROM használata is megkezdődött. Nagyon fontos eredménynek tartják a telefax bevezetését a tartományok városaiban, mert így - a számukra egyáltalán nem drága módszerrel - lehetővé vált a gyors információcsere. Ha némely esetben ellentmondásosan is ment végbe a '80-as évek eleje óta tartó fejlődési folyamat a könyvtárak számítógépesítésében és technikai korszerűsítésében, azt már elérték, hogy a nagyobb könyvtárak egymással és számos külföldi adatbázissal is kapcsolatot tartanak. Egyre inkább megvalósul az az igény, hogy az embereket ellássák minden szükséges információval, hogy a használók hozzájussanak a dokumentumokhoz, akárhol is vannak azok.

A következő évszázadra akkor állnának készen, mondta befejezésképpen G. Lotto, ha lehetővé tudnák tenni, hogy a családok otthoni számítógépükkel választhassák ki, melyik könyvtárból szerezhetik be a számukra szükséges irodalmat.

Ausztriából érkezett a legnépesebb küldöttség. Öten tartottak korreferátumot: Wolfgang *Fitzinger* (Burgenland), Willi *Rainer* (Karintia), Helmut *Gamsjäger* (Felső-Ausztria), Reinhold *Ritt* (Salzburg), Alois *Adler* (Stájerország). Főleg közművelődési könyvtárügyük mai állapotának kialakulásával és bemutatásával foglalkoztak, kevésbé a fejlődés további irányainak felvázolásával.

Helmut *Gamsjäger* (Büchereien der Stadt Linz - Linz) szerint az olvasás nem örvend Ausztriában túl nagy népszerűségnek, sokkal inkább lelik kedvüket az emberek az építészetben és a zenében, mint az irodalomban. Ezért a közvélemény előtt nem nagy a könyvtárak tisztelete és a politikusok sem tesznek nagy erőfeszítéseket érdekükben. Az egyes tartományok helyzete természetesen nem egyforma, de az igazi fejlesztések elsősorban az egyetemi és tartományi könyvtárakban valósulnak meg.

Wolfgang *Fitzinger* (Büchereistelle d.Bundes f. Burgenland - Eisenstadt) arról számolt be, hogy Burgenlandot nagyon kicsi, rossz személyi ellátottságú, kevés anyagi lehetőséggel rendelkező közművelődési könyvtárak jellemzik, alig valósítható meg az alapellátás, újítási törekvések szóba sem nagyon kerülnek, legfeljebb egyéni kezdeményezések révén.

Szinte mindegyik felszólaló kifejtette, hogy könyvtári törvény és új célok meghatározása szükséges a közművelődési könyvtárak számára. Információs és kommunikációs központokká kell válniuk, ahol az emberek megkaphatnak minden őket érintő vagy érdeklő felvilágosítást a helyi előljárásság terveitől kezdve, a munkae-rőpiacok pillanatnyi állásáig.

Terveikben elsőként a nyilvántartási rendszerek és a kölcsönzés gépesítését kívánják megvalósítani, a későbbiekben pedig a könyvtárhasználókat adatbázisokkal is segíteni.

Jugoszlávia két köztársasága, a Horvát és a Szlovén Szocialista Köztársaság tagja az Alpok-Adria Közösségnek. A könyvtáraikat képviselő résztvevők Milica *Radovinović* (Horvátország) és Zlatka *Rabzelj* (Szlovénia), beszámolója köztársaságaik jól kiépített közművelődési könyvtári rendszerét mutatta be, amely lehetővé teszi az információk áramoltatását, biztosítja a kölcsönös kapcsolatokat, az egységes munkamódszerek alkalmazását.

Az új típusú dokumentumok (hangzó anyag, videokazetta, CD-lemez) ugyan megjelentek már a könyvtárakban, de ez még nem általános. A közművelődési könyvtárak számítógépesítése is a kezdeteknél tart. A hosszú távú fejlesztési tervek között szerepel a könyvtárak közötti számítógépes információs szolgálat kiépítése. A különféle adatbázisokhoz, információs központokhoz egyelőre csak néhány egyetemi és szakkönyvtár tud kapcsolódni köztársaságunként. A ljubljana-i központi városi könyvtár azonban hamarosan tagja lehet a Szlovén Könyvtári Információs Rendszernek. Ez a könyvtár három éve rendelkezik számítógéppel, a beszerzést, a katalogizálást, a kölcsönzést gépesítették.

Magyarország részéről Takács Miklós, Szita Ferenc, Balázs Béla és e sorok írója szólalt fel. A hazai könyvtári rendszernek, a megyei könyvtáraknak és hálózatuknak bemutatása után az előttünk álló legfontosabb feladatokat, a társadalmi, gazdasági és politikai élet változása nyomán kialakuló új lehetőségeket és kihívásokat taglaltuk.

Takács Miklós (Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár - Szombathely) a megyei könyvtári feladatok felvázolása mellett ismertette a vezetése alatt álló intézmény regionális szerepkörét (kötelepéldányok gyűjtése, a könyvtárközi kölcsönzésben betöltött szerepe, az észak-dunántúli megyék könyvtári együttműködésének koordinálása), nemzetiségi báziskönyvtári munkáját.

Szita Ferenc (Somogy Megyei Könyvtár - Kaposvár) "*A könyvtárak helyismere-ti munkája a demokratizálódó közélet szolgálatában*" címmel tartotta meg előadását. Különösen fontos éppen a mai átalakulásban - mondta -, hogy a könyvtárak, miként a helytörténet krónikásai is tartsák kötelességüknek a történelemformáló reformesemények folyamatos figyelését, és ezek rögzítése mellett gyűjtsék ennek helyi és országos dokumentumait.

Kiemelte a könyvtári szolgálat demokratizmusának, nyilvánosságának és az információ áramoltatásának fontosságát, melyet a leendő helyi önkormányzatok, olvasó közösségek, könyvtárhasználók várható igényei szerint kell megteremteni. Reményét fejezte ki, hogy ezáltal a helyi társadalmi, politikai, kulturális szerveződések, a kulturális autonómia újjáélesztését elő lehet segíteni. A legfontosabb az, hogy hogyan és mivel szolgálnak ma a könyvtárak, mert a társadalom részéről ennek megfelelően alakul erkölcsi és anyagi megbecsülésük - szögezte le végezetül.

Balázs Béla (Deák Ferenc Megyei Könyvtár - Zalaegerszeg) a fenntartás és működtetés új lehetőségeiről beszélt a zalaegerszegi megyei könyvtár példája nyomán. Az intézmények éves költségvetése nem elég és más anyagi támogatásra is szükség van. Ebbe a kategóriába tartoznak a meghatározott célokra kiírt pályázatok vagy a speciális felajánlások révén elnyerhető különböző nagyságú összegek. Kifejtette, hogy erőfeszítéseket kell tenni a közösség pénzügyi támogatásának elnyerésére, melynek nyomán sikerült létrehozniuk a könyvtárpártolókat körét, akik között jogi és magánszemélyek egyaránt megtalálhatók. Az általuk befizetett hozzájárulás segíti a könyvtár különféle szolgáltatásainak finanszírozását. Szólt a könyvtári szolgáltatások szervezéséről, a teljes ingyenesség tarthatatlanságának kérdéseiről. A fenntartási nehézségek, a valós körülmények fájdalmas lépésekre készítetik a szakembereket, hiszen ezek a szolgáltatások sok esetben tetemes munkaidő-ráfordítást, számítógép-

és telefax használatot igényelnek, így ezeknél nem kerülhető el a térítési díj bevezetése.

Felszólalásomban a fenti gondolatot folytattam én is, megemlítve, hogy milyen belső tartalékok felhasználásával juthat a könyvtár plusz bevételhez: fölöslegessé vált könyvek kiárusítása, szerződéses kötetzeti, sokszorosítási munkák vállalása stb. Beszéltem azokról az eredményekről, amelyeket a könyvtár szociális funkciójának erősítése érdekében elértünk: hangoskönyv-szolgáltatás, könyvek házhozszállítása öregek, betegek és egyéb rászorulóknak részére, a szociális otthonokkal kialakított kapcsolataink.

Valamennyi magyar referens szólt a nem hagyományos dokumentumok könyvtári jelenlétének fontosságáról, szolgáltatásuk módjáról és beszámolt a számítógépesítés terén elért kezdeti eredményekről és tervekről.

A referátumok és hozzászólások után kirajzolódott, hogy az elkövetkezendő időszakban mire kell törekednie minden közművelődési könyvtárnak, ha talpon akar maradni:

- a könyvek mellett egyre nagyobb szerephez kell juttatni a nem nyomtatott dokumentumokat: hangzóanyagokat, videofelvételeket, elektronikus adathordozókon levő anyagokat;
- a könyvtáraknak mindinkább információs központokká kell válniuk, gyors és hiteles tájékoztatást kell adniuk mind a tudományos, mind a hétköznapi élettel kapcsolatos legkülönbözőbb kérdésekben. Ezen a téren nem nélkülözhetik a legkorszerűbb technikai eszközök és eljárások összehangolt bevezetését;
- az eddiginél fokozottabb figyelmet kell fordítani a társadalom perifériára szorult rétegeinek könyvtári ellátására. Ez alól a feladat alól a legfejlettebb társadalmak könyvtárai sem vonhatják ki magukat.

Együttműködési lehetőségek a régió közművelődési könyvtárai között

A fenti témakörben a bevezető előadást Jorgen Bro *Glistrup* (Dánia) Lyngby város könyvtárának igazgatója, az IFLA Közművelődési Könyvtári Szekció Állandó Bizottságának tagja tartotta a különböző típusú és nagyságrendű könyvtárak együttműködéséről, elsősorban a dán tapasztalatok alapján.

Dániában a közművelődési könyvtárak hálózatban működnek, szoros kapcsolatban egymással, amit könyvtári törvény rögzít. Az együttműködés a bibliográfiai anyagok készítésétől kezdve, a könyvtárközi kölcsönzésen, a könyvek és egyéb dokumentumok közös gyűjtésén (pl. emigránsok részére) keresztül a könyvkötészeti központig, ipari és kereskedelmi tájékoztató szolgálattig sok mindenre kiterjed. Minden dán állampolgár a lakóhelyéhez közel eső könyvtáron keresztül ingyenesen hozzájuthat Dánia bármely - akár közművelődési, akár tudományos - könyvtárában található könyvhöz. Nem csupán a könyvtárak közötti együttműködés példás náluk, hanem az a kooperáció is, amely a könyvtárak és a termelő üzemek, a különféle cé-

gek között az elmúlt időszakban kialakult. Egyre több kisebb termelő vagy forgalmazó vállalat a megfelelő könyvtárra bízta információs adatbázisa kiépítését, természetesen a költségek biztosítása mellett.

Országon belüli együttműködési kapcsolatok

Bajorországban a már korábban említett tartományi fejlesztési program körvonalazza a kapcsolatok rendszerét, ami egyenlőre elsősorban a nagy állami, szak- és egyetemi könyvtárak tekintetében valósul meg. A közművelődési könyvtárak munkájának támogatására ún. tanácsadó állomások (Beratungsstelle) működnek. A szakmai kérésekben való állásfoglaláson túl ezek segítik a könyvtárosok továbbképzését, összekötő kapcsot jelentenek az állami könyvtárak és a különböző helyi közösségek által fenntartott könyvtárak között. Ezenkívül az egyes közkönyvtárak között csak eseti, helyi együttműködési formák léteznek pl. videokölcsönzés, rendezvények összehangolt tervezése, amelyek nem elégségesek ahhoz, hogy ezek a könyvtárak a megváltozott körülményeknek eleget téve szolgáltatóképesek maradjanak.

Az **olasz** könyvtárak is elsősorban tartományi-területi szinten működnek együtt, de a lehetséges változatok közül csak alig néhányal élnek, ilyen pl. kapcsolat a központi katalógussal, az olvasást népszerűsítő kulturális tevékenységek koordinálása. Az előadó a tényleges együttműködés igazi akadályozóinak magukat a könyvtárosokat nevezte meg.

Ausztria képviselői sem tártak megnyugtató képet a hallgatóság elé. Nincsenek olyan központi könyvtárak, amelyek meg tudnák szervezni a területi ellátást. Együttműködés a közművelődési könyvtárak között gyakorlatilag nem létezik, a tartományi könyvtárból történő könyvtárközi kölcsönzés szinte az egyetlen együttműködési forma.

Jugoszlávia köztársaságaiban a könyvtári együttműködés alapelvei meg-egyeznek a horvátországi gyakorlattal, amint azt Durda *Mesic* (Nacionalna i Sveučilišna Biblioteka - Zágráb) elmondta: szakmai, funkcionális együttműködés a szakkönyvtárak között és területi könyvtári együttműködés (helyi vagy regionális). A szakmai együttműködés a könyvtárak megegyezésének függvénye, és többé-kevésbé önkéntes, míg a területit a Könyvtári Tanács, mint felelős állami testület határozza meg.

A **magyarországi** könyvtárak közötti kapcsolatokról szólva beszámoltunk a hálózati rendszer adta lehetőségekről, az észak-dunántúli megyék regionális együttműködéséről, a hazai gyűjtőköri megoszlásról, az országos könyvtárak szolgáltatásainak igénybevételéről. Szó esett a kistélepülések számára előnyös ellátórendszerekről éppúgy, mint a megyei könyvtárak gazdasági társulásáról (ma: könyvtári egyesülés), az iskolai és a közművelődési könyvtárak közös munkájáról, a különböző könyvtártípusok között kialakított kapcsolatokról, a beszerzések koordinálásáról a helyi könyvtárak között; a kiadványcserékről, egymás kölcsönös tájékoztatásáról az új beszerzésű dokumentumokról, a közös továbbképzésekről stb.

Határokon túli könyvtári kapcsolatok

A meglévő kapcsolatokon túlmenően valamennyi felszólaló ezek kibővítését, rendszeresebbé tételét szorgalmazta az Alpok-Adria területén működő könyvtárak között.

L. *Bichlmaier* nemcsak a tartományi, hanem a nemzeti, még inkább a nemzetközi együttműködés fejlesztését sürgette - a katalógusok közötti számítógépes összeköttetés terén; - az értékes régi állománnyal rendelkező könyvtárak történeti és múzeális örökségének közös ápolását, ezek kiállításokon való bemutatását; - valamint közös erőfeszítéseket sürgetett a restaurálás, a konzerválás, a feltárás területén.

Alois *Adler* (Steiermarkische Landesbibliothek - Graz) az egyes országok között kiterjedtebb könyvtárközi kölcsönzést, kiadványcserét szeretne, bibliográfiák egymás rendelkezésére bocsátását kérte.

H. *Gamsjäger* a jugoszláv és magyar könyvtárak számára abban látna nagy segítséget, ha a nyugati országokból különféle nyomtatott anyagot kapnának.

Z. *Rabzelj* részletes előterjesztésében hallhattuk a szlovén elképzeléseket a Közösség könyvtárainak együttműködéséről. A már megvalósultak mellett (tapasztalatcserék, kiadványcserék, közös továbbképzések, könyvkiállítások több osztrák, olasz - szlovén kisebbségek által is lakott - terület könyvtárával és a szombathelyi megyei könyvtárral) indítványozta, hogy ők szívesen adnak tanácsot a közművelődési könyvtári hálózat célszerű kialakításához, a nem könyv jellegű dokumentumok katalogizálásához, általuk készített és működtetett szoftverek használatához és szívesen együttműködnének könyvtárpételek és könyvtári bútorok tervezésében. Ugyanakkor szívesen fogadnának könyveket és nem hagyományos dokumentumokat a szlovén határ melletti könyvtárakban, lehetőséget szeretnének arra kapni, hogy hardvert vásárolhassanak eredeti áron. Fontosnak tartják a közművelődési könyvtáraknak rendezendő konferenciákat és a könyvtárosok kölcsönös cseréjét.

Több ponton csatlakoztunk mi, magyar hozzászólók is (Takács Miklós, Szabó Imréné) a szlovén elképzelésekhez, miután beszámoltunk megyeink már kialakult kapcsolatairól. Takács Miklós két konkrét javaslatot tett:

- A meglévőknél túl gyarapítani kellene a kölcsönös cserekapcsolatban álló könyvtárak számát, hogy ki-ki egymás nemzeti irodalmából válogatva gyarapíthassa könyvtárának kínálatát;
- gyakrabban kellene szűkebb témára szakosodottan (állománygyarapítás és -feldolgozás, bibliográfiai tevékenység, gyermekkönyvtári szolgálat stb.) találkozókat, megbeszéléseket szervezni, lehetőséget adni az egymás könyvtárai közötti kölcsönös szakembercserékre.

A tanácskozás összefoglalóját *Maria L'Abbate Widmann*, az olasz könyvtáros egyesület egyik vezetője, az IFLA Közművelődési Könyvtári Szekció Állandó Bizottságának tagja tartotta. Az európai országok számára krízis időszaknak nevezte az elmúlt éveket, mert a kultúra területei nem kapták meg működésükhöz a szükséges támogatást, a megfelelő megbecsülést. Reményét fejezte ki, hogy hamarosan vé-

get ér ez a korszak, változik a szemlélet, hiszen a '90-es évek közművelődési könyvtárainak a differenciált olvasói igényeket differenciált szolgáltatásokkal kell kielégíteniük. A kérések széles skálája a kutatások koordinálását, a tapasztalatok megosztását, valamint a nemzetközi együttműködés kialakítását teszi szükségessé.

Az elhangzott javaslatok alapján egy szűkebb körű bizottság fogalmazta meg a záródokumentumot, amely nyolc pontban rögzíti a legfontosabb célkitűzéseket:

1. Az információcsere fontosságának tudatosítása a helyi önkormányzatokban az Alpok-Adria területén.

2. Munkálkodás annak érdekében, hogy az információcserét ténylegesen elő is segítsék.

3. A bibliográfiai információk cseréje indítsa el a valódi dokumentumok cseréjét.

4. Az egyes könyvtárak vagy könyvtári hálózatok rendszeresen juttassák el a dokumentumokat és az információkat az Alpok-Adria Közösséggel kapcsolatban álló munkatársakhoz.

5. Az Alpok-Adria Közösség által szervezett könyvtári találkozóról közleményeket adjanak ki.

6. Együttműködés olyan bemutatók szervezésében, amelyek az Alpok-Adria területek kultúrájának, történetének és gazdag hagyományainak különböző jellegű hitelesen feltáró dokumentumanyag felhasználásával készülnek.

7. Bármely egyéb kezdeményezés, amely a könyvtárakon belüli speciális szervezési problémák megoldásához vezet és a Közösség tagjainak hasznára válik.

8. Bizottság létrehozása, amely pontosan megfogalmazza, kidolgozza és végrehajtja a találkozó két napján elhangzott számos fontos gyakorlati javaslatot.

A 8. pont értelmében létrehozott héttagú Alpok-Adria Közművelődési Könyvtári Munkacsoportban a magyar megyéket Takács Miklós képviseli. Első megbeszélésüket 1990. május 11-én Villachban (Ausztria) tartották, amelyen három napirendi pont szerepelt.

- Az egyes országok könyvtári törvényeinek összehasonlító elemzése.
- A könyvtárak együttműködése az Alpok-Adria Közösségen belül (ösztöndíj létrehozásának lehetősége a könyvtárcserekhöz).
- Az ez év szeptemberére tervezett olasz Nemzeti Könyvtári Kongresszus előkészítése.

Osztatlan érdeklődést keltett Takács Miklós javaslata, hogy a Bartók Szeminárium és Fesztivál időszakában az Alpok-Adria Közösséghez tartozó területek zenei könyvtárszámára rendezzenek Szombathelyen 1991-ben vagy 1992-ben szakmai konferenciát.

A biztató kezdetek után reméljük, hogy a rendkívül különböző könyvtári viszonyok, tárgyi, személyi és anyagi feltételek ellenére az együttműködésnek változatos formái alakulnak ki, és az Alpok-Adria Közösség keretében lehetővé válik az eltérő gazdasági, kulturális fejlettségű, más szokásrendszerű és életvitelű, más politikai berendezkedésű területek legjobb könyvtárügyi tapasztalatainak közkinccsé tétele.

Sociologie de la lecture et de la bibliothèque
 Choix de dix ans de la littérature
 speciale hongroise
 1978-1987

Contribution à la Base de données internationale
 de Bibliologie

OSZK KMK – MTA Könyvtára
 Budapest
 1990

Sociologie de la lecture et de la bibliothèque. Choix de dix ans de la littérature speciale hongroise 1978-1987. Contribution à la Base de données internationale de Bibliologie.

Olvadás és könyvtárszociológia. Válogatás tíz év magyar szakirodalmából 1978-1987. Hozzájárulás a Nemzetközi Bibliológiai Adattárhoz. [Összeáll.] Kaposváriné Dányi Éva, Lőrincz Judit. Publié par Centre de Bibliothéconomie et Methodologie de la Bibliothèque Nationale Széchényi et Bibliothèque d l'Academie des Sciences de Hongrie. Bp. 1990. 70 p.

"Háromnyelvű (francia, angol, magyar) bibliográfiánkba azokat a publikációkat vettük fel, melyek az olvasás, a könyv és könyvtárhasználat szociológiájával, szociálpszichológiájával, pszichológiájával foglalkoznak. Témánkat kiegészítettük még a könyvtárnak a köznapi életben vállalt szerepével.

Gyűjtőkörünk a magyar szerzők Magyarországon megjelent műveit, valamint a külföldön élő magyarok olvasásával kapcsolatos munkákat öleli fel. Külföldi szerzők egyébként csak mint társszerzők kerültek bele a bibliográfiába. Felvettük külföldi kutatások eredményeinek magyarokkal való összehasonlításait is. A bibliográfia kezdő időhatára 1978, azonban néhány olyan 1978 előtti kutatást is felvettünk, mely alapul, referenciául szolgál tárgyidőszakunkban született kutatásokhoz, másodelemzésekhez.

Lemondtunk a hírlapcikkekről és a kéziratok azon jelentős részéről, melynek anyagát a szerző könyv, vagy cikk formájában megjelentette. A tanulmányokhoz kapcsoló kritikák nem önálló tételként szerepelnek, csak kiegészítő információként.

Bibliográfiánk egy majdani nemzetközi adatbázis első lépéseként készült el, a Nemzetközi Bibliológiai Társaság felkérésére" - írják a szerkesztők bibliográfiájukról.

A kiadvány korlátozott példányszámban jelent meg, terjesztésre nem kerül. Az érdeklődő hazai könyvtárosok számára hozzáférhető az OSZK KMK Könyvtártudományi Szakkönyvtárban. *(A szerk.)*